

Μέθοδοι και αποτελέσματα συμβουλευτικής γυναικών

Μαρία Μαλικιώση-Λοΐζου
Καθηγήτρια Συμβουλευτικής Ψυχολογίας
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επιμόρφωση στελεχών ΓΓΙΦ
Αθήνα 30 Μαρτίου 2012

Συμβουλευτική γυναικών

- Η εξειδίκευση στη συμβουλευτική οποιασδήποτε ομάδας ανθρώπων προϋποθέτει βασική γνώση της θεωρίας και των τεχνικών που προτείνει η συμβουλευτική ψυχολογία. Τι είναι η συμβουλευτική ψυχολογία των γυναικών και για ποιους λόγους έχει γίνει ιδιαίτερα γνωστή και χρήσιμη;

Στόχος συμβουλευτικής γυναικών

- Η συμβουλευτική των γυναικών στοχεύει στην αποσαφήνιση, αναγνώριση και αποδοχή των σκέψεων, των συναισθημάτων και της συμπεριφοράς τους, προκειμένου να τις βοηθήσει να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τα διλήμματα, τις συγκρούσεις και τις δυσκολίες που συναντούν.

- Θεωρείται απαραίτητη η επίγνωση των πολιτισμικών και άλλων διαφορών καθώς και η σπουδαιότητα της επίδρασης του οικογενειακού περιβάλλοντος στην ανάπτυξη του αξιολογικού συστήματος του κάθε ανθρώπου, προκειμένου να προσεγγιστεί συμβουλευτικά κατά τον ορθό τρόπο.

- Στο ίδιο σκεπτικό εντάσσεται και η συμβουλευτική του γυναικείου πληθυσμού. Η άνιση μεταχείριση των γυναικών, όχι μόνο σε επαγγελματικό, αλλά και σε οικονομικό, κοινωνικό, οικογενειακό και διαπροσωπικό επίπεδο, δημιουργούν μια ιδιαίτερη ομάδα, η οποία χρειάζεται ιδιαίτερη συμβουλευτική προσέγγιση.

- Πριν μερικά χρόνια στον χώρο της ψυχικής υγείας δεν δινόταν η δέουσα προσοχή και δεν αναγνωριζόταν το γεγονός ότι άνδρες και γυναίκες κοινωνικοποιούνται διαφορετικά και ότι η συμβουλευτική και ψυχοθεραπευτική προσέγγιση που στηριζόταν στο ανδρικό μοντέλο δεν ήταν ευαισθητοποιημένη στο ότι η γυναικεία ταυτότητα αναπτύσσεται σε ένα διαφορετικό πλαίσιο από αυτό των ανδρών.

- Οι συμβουλευτικές και ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις δεν λάβαιναν υπόψη τους το βιολογικό φύλο, το «κοινωνικό» φύλο και την πολιτισμική διαφορετικότητα στην επικράτηση, αιτιολογία, διάγνωση και θεραπεία πολλών από τα ανθρώπινα προβλήματα.

Κοινωνική κατασκευή του φύλου

- Πέρα από κάποιες φυσικές και αναπαραγωγικές ιδιαιτερότητες, λίγα χαρακτηριστικά μπορούν να ερμηνευθούν μόνο με βάση τις βιολογικές διαφορές των φύλων. Η κοινωνική κατασκευή του φύλου καθώς εμπλέκεται με τις άλλες κοινωνικές ταυτότητές του, δημιουργεί μια αυτο-εικόνα για το ποιες είμαστε ως γυναίκες ή ποιοι ως άνδρες και πως πρέπει να συμπεριφερόμαστε. Παράλληλα, δημιουργεί προσδοκίες σε αυτούς με τους οποίους αλληλεπιδρούμε, οδηγώντας σε αυτο-εκπληρούμενες προφητείες που με τη σειρά τους διαμορφώνουν τη συμπεριφορά μας για να ανταποκριθούμε στις προσδοκίες τους.

Κατασκευή ταυτότητας φύλου

- Βασίζεται τόσο στα ανατομικά όσο και στα επίκτητα-κοινωνικά χαρακτηριστικά.
- Η φεμινιστική άποψη υποστηρίζει ότι το φύλο δεν είναι ένα εσωτερικό χαρακτηριστικό των ανθρώπων, αλλά μια κοινωνική κατηγορία, η οποία καθορίζει τελικά ποιες αλληλεπιδράσεις θεωρούνται κατάλληλες για κάθε φύλο

Κατασκευή ταυτότητας φύλου

- Η φεμινιστική προσέγγιση δεν αρνείται τις βιολογικές διαφορές των δύο φύλων, απλά αρνείται το γεγονός ότι αυτές οι διαφορές έχουν μία, μοναδική και σταθερή σημασία σε όλους τους πολιτισμούς, σε όλες τις ιστορικές περιόδους, σε όλες τις κοινωνικές τάξεις και σε όλες τις εποχές της ανθρώπινης εμπειρίας.

Κατασκευή ταυτότητας φύλου

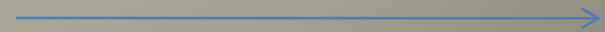
- Η προσέγγιση της κοινωνικής κατασκευής εστιάζεται σε αναπαραστάσεις του φύλου ή στις συνέπειες των αναπαραστάσεων και όχι στο φύλο αυτό καθαυτό.
- Οι κλασικές θεωρίες για τα φύλα αποτελούν αναπαραστάσεις των κατασκευασμένων (ανά εποχή) διακρίσεων, ανάμεσα στα δύο φύλα

Κατασκευή ταυτότητας φύλου

- Καμία από τις παραδοσιακές θεωρητικές προσεγγίσεις για τα δύο φύλα δεν αμφισβήτησε στην πραγματικότητα τις κοινωνικές σχέσεις εξουσίας ανάμεσά τους, ούτε άλλαξε την υπάρχουσα τάξη των πραγμάτων.

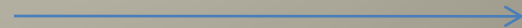
Στάδια ανάπτυξης ταυτότητας

- Οι Downing & Rousch(1985) υποστηρίζουν ότι η φεμινιστική ταυτότητα είναι δυναμική και περιγράφουν 5 στάδια ανάπτυξής της:
- 1. Η παθητική αποδοχή: αναφέρεται στη γυναίκα που αποδέχεται τους στερεότυπους ρόλους των φύλων χωρίς αμφισβήτηση, είτε επειδή δεν συνειδητοποιεί είτε επειδή αρνείται την ατομική, κοινωνική και πολιτιστική προκατάληψη εναντίον των γυναικών.



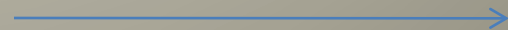
Στάδια ανάπτυξης ταυτότητας

- 2. Η αποκάλυψη προκύπτει μέσα από μία σειρά κρίσεων, κατά τις οποίες εξετάζονται ο εαυτός και οι κοινωνικοί ρόλοι και αναγνωρίζεται η καταπίεση των γυναικών, προκαλώντας συναισθήματα ενοχής και θυμού.



Στάδια ανάπτυξης ταυτότητας

- 3. Η ένταξη, προκύπτει καθώς διαμορφώνεται μια νέα ταυτότητα και το άτομο βρίσκει στήριξη στις σχέσεις οικειότητας με άλλες γυναίκες.
- 4. Η σύνθεση φεμινιστικών και προσωπικών αξιών, κατά τη διάρκεια της οποίας αναγνωρίζεται ότι ο σεξισμός δεν αποτελεί τη μοναδική πηγή καταπίεσης. Ολοκληρώνεται η ανάπτυξη μιας θετικής φεμινιστικής ταυτότητας.



Στάδια ανάπτυξης ταυτότητας

- 5. Στάδιο της ενεργού δέσμευσης για δράση.
Η γυναίκα μεταφράζει τη φεμινιστική της ταυτότητα σε δράση που έχει στόχο την κοινωνική αλλαγή.

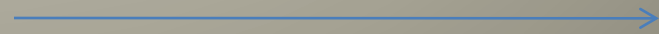
Φεμινιστική προσέγγιση

- Η φεμινιστική προοπτική επιμένει ότι το φύλο, ως βιολογική και κοινωνική κατηγορία, συνεχίζει να εμπλέκεται ουσιαστικά στις ποικίλες ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις.

Ανάπτυξη μεθοδολογίας φεμινιστικής συμβουλευτικής

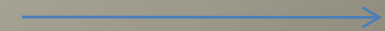
Ξεπήδησε από διάφορες αμφισβητήσεις για τις μέχρι τότε επικρατούσες προσεγγίσεις, οι οποίες μπορούν να ομαδοποιηθούν στις εξής:

- 1. Δυσaréσκεια για τις παραδοσιακές θεωρίες ανάπτυξης ανδρών και γυναικών, οι οποίες απεικόνιζαν τα ανδρικά χαρακτηριστικά ως τη νόρμα και τα γυναικεία ως αποκλίσεις από αυτήν.



Λόγοι ανάπτυξης διαφορετικής μεθοδολογίας

- 2. Αναγνώριση ότι πολλές από τις αναφερόμενες ως ψυχολογικές διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα, αντικατοπτρίζουν ανισότητες στο κοινωνικό status ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες
- 3. Διαπίστωση ότι πολλά από τα ενδοψυχικά προβλήματα των γυναικών συχνά προέρχονται από εξωγενείς παράγοντες



Λόγοι ανάπτυξης διαφορετικής μεθοδολογίας

- 4. Ανησυχία για την αδιαφορία αλλά και την άρνηση πολλών επαγγελματιών στο χώρο της ψυχικής υγείας, να λάβουν σοβαρά υπόψη τους τις εμπειρίες των γυναικών
- 5. Ανησυχία για το γεγονός της ενοχοποίησης των γυναικών και της απόδοσης ευθυνών σ' αυτές, σε περιπτώσεις σεξουαλικής και σωματικής βίας



Λόγοι ανάπτυξης διαφορετικής μεθοδολογίας

- 6. Ανησυχία για την ολοένα αυξανόμενη τάση να ιατροκοποιούνται και να παθολογούνται τα ψυχολογικά προβλήματα των γυναικών
- 7. Διαπίστωση ότι ανάμεσα στους ψυχοθεραπευτές υπήρχαν ενδείξεις για προκατειλημμένη ως προς το φύλο συμπεριφορά.

Αποτελέσματα ερευνών που ενισχύουν την ιδιαιτέρη συμβουλευτική προσέγγιση

- 1. Υπάρχουν κάποιες συγκεκριμένες αντιλήψεις για το πώς συμπεριφέρονται οι άνδρες και πώς οι γυναίκες. Σε πολλές από τις έρευνες χρησιμοποιείται το φύλο των υποκειμένων ως μια ανεξάρτητη μεταβλητή. Αυτό από μόνο του δείχνει μια προσδοκία ότι τα αποτελέσματα της έρευνας θα διαφοροποιούνται ανάλογα με το φύλο.

Αποτελέσματα ερευνών που ενισχύουν την ιδιαίτερη συμβουλευτική προσέγγιση

- Πράγματι, τα αποτελέσματα των περισσότερων ερευνών δείχνουν μια σημαντική επίδραση του φύλου που τα διαφοροποιεί. Στο χώρο της συμβουλευτικής βλέπουμε επίσης διαφορές ανάλογα με το φύλο: οι έρευνες αποδεικνύουν ότι ένα μεγάλο ποσοστό των ανθρώπων με σημάδια κατάθλιψης, άγχους, πανικού και φοβίας είναι γυναίκες, ενώ οι άνδρες υπερτερούν σε κατηγορίες αντικοινωνικής συμπεριφοράς και κατάχρησης ουσιών

Αποτελέσματα ερευνών που ενισχύουν την ιδιαίτερη συμβουλευτική προσέγγιση

- 2. Ένας δεύτερος λόγος που οδηγεί στην ξεχωριστή μελέτη των γυναικείων θεμάτων είναι η δυσφορία που νιώθουν πολλές γυναίκες από τον υποβιβασμένο ρόλο τους μέσα στην κοινωνία και η προσπάθεια τους, ατομικά ή συλλογικά, να τον αλλάξουν (Crawford & Marecek, 1989).

Αποτελέσματα ερευνών που ενισχύουν την ιδιαίτερη συμβουλευτική προσέγγιση

- 3. Ένας τρίτος λόγος θα μπορούσε να παραπέμψει σε νέες ιδεολογίες που προκαλούν τις διάφορες παραδοσιακές απόψεις. Μέσα από την ανάπτυξη των νέων αυτών ιδεολογιών, η ψυχολογία άρχισε να επεκτείνεται σε νέους ορίζοντες. Το αποτέλεσμα αυτής της εξάπλωσης υπήρξε ο πλούτος ερευνών και γνώσης γύρω από τα θέματα του φύλου.

Αποτελέσματα ερευνών που ενισχύουν την ιδιαίτερη συμβουλευτική προσέγγιση

- Τα πορίσματα αυτών των ερευνών οδήγησαν σε νέες ερμηνείες της γυναικείας και της ανδρικής συμπεριφοράς που δεν στηρίζονταν πλέον μόνο στις βιολογικές τους διαφορές αλλά κυρίως σε κοινωνικές και πολιτισμικές. Πέρα από κάποιες φυσικές και αναπαραγωγικές ιδιαιτερότητες, λίγα χαρακτηριστικά μπορούν να ερμηνευθούν μόνο με βάση τις βιολογικές διαφορές των φύλων (Burn, 1996, Epstein, 1997)

Αποτελέσματα ερευνών που ενισχύουν την ιδιαίτερη συμβουλευτική προσέγγιση

- 4. Ένας τέταρτος λόγος παραπέμπει σε έλλειψη γνώσης και σε προκαταλήψεις ενάντια στο γυναικείο φύλο που δεν έχουν εκλείψει ούτε στις μέρες μας, παρά την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση του κοινού για την ισότητα των δύο φύλων.

Αποτελέσματα ερευνών που ενισχύουν την ιδιαίτερη συμβουλευτική προσέγγιση

- Έρευνες δείχνουν ότι το σχολείο αποτελεί ένα ισχυρό θεσμό κατασκευής και νομιμοποίησης της κοινωνικής ταυτότητας του φύλου (π.χ. Deem, 1978, Sutherland, 1981, Delamont, 1990, Walby, 1990, Φρειδερίκου, 1995).
- Στην συμβουλευτική προσέγγισή τους, πολλοί συμβουλευτικοί ψυχολόγοι αγνοούν το συναισθηματικό και νοητικό φορτίο που συνοδεύει τα διλήμματα των γυναικείων επαγγελματικών επιλογών.

Αποτελέσματα ερευνών που ενισχύουν την ιδιαίτερη συμβουλευτική προσέγγιση

- Η σεξουαλικότητα είναι άλλος ένας τομέας όπου παρατηρείται συχνά έλλειψη γνώσης εκ μέρους των συμβούλων ψυχοθεραπευτών. Ιδιαίτερα οι άνδρες ψυχοθεραπευτές, πολλές φορές δεν είναι ευαισθητοποιημένοι στις ψυχολογικές επιπτώσεις κάποιων πτυχών της γυναικείας σεξουαλικότητας, όπως είναι για παράδειγμα, η έμμηνος ρύση, η εγκυμοσύνη, η αντισύλληψη ή η εμμηνόπαυση.

Ζητήματα που απασχολούν την φεμινιστική συμβουλευτική

- το κοινωνικό φύλο,
- η εθνικότητα,
- ο πολιτισμός,
- ο σεξουαλικός προσανατολισμός,
- το κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο,
- το επάγγελμα,
- τα φυσικά χαρακτηριστικά και ικανότητες
- ο θρησκευτικός προσανατολισμός,

Το κοινωνικό φύλο

- Το κοινωνικό φύλο αναφέρεται στις προσωπικές πεποιθήσεις και αναπαραστάσεις που έχουν οι γυναίκες (και οι άνδρες) για τον εαυτό τους και τον τρόπο που η κοινωνία απαντάει στον τρόπο που βλέπουν τον εαυτό τους.
- Οι πεποιθήσεις για το κοινωνικό φύλο διαφέρουν από χώρα σε χώρα και από πολιτισμό σε πολιτισμό.

Πολιτισμός/εθνικότητα

- Η εθνικότητα και ο πολιτισμός αποτελούν παράγοντες που μας χαρακτηρίζουν και που μπορεί να εγείρουν θετικές ή αρνητικές αντιδράσεις στο πρόσωπό μας, ανάλογα με το κοινωνικό πλαίσιο που μας περιβάλλει κάθε φορά.
- Η εθνική ταυτότητα και οι προσωπικές εμπειρίες διαμορφώνουν τις προσωπικές προκαταλήψεις, στάσεις, αξίες και προσδοκίες για τους άλλους.
- Κάθε συμβουλευτική προσέγγιση χρωματίζεται από τον πολιτισμό στον οποίο διδάχθηκε και τον αντανακλά.
- Οι δεξιότητες που χρειάζονται για να εργαστεί κανείς συμβουλευτικά με άτομα που διαφέρουν από το ίδιο, εντάσσονται στις πολυπολιτισμικές δεξιότητες.

Κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο

- Το κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο και η κοινωνική τάξη στην οποία ανήκει το συμβουλευόμενο άτομο, είναι παράγοντες που επηρεάζουν την διαμόρφωση της προσωπικής του ταυτότητας. Είναι ένα θέμα που απασχολεί την φεμινιστική και την πολυπολιτισμική συμβουλευτική ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια

Θρησκευτική ταυτότητα

- Οι θρησκευτικές πεποιθήσεις βοηθούν πολλούς ανθρώπους να βρουν νόημα στην ζωή τους.
- Ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι επεξεργάζονται αυτές τις πεποιθήσεις και τις εντάσσουν στην αυτο-αντίληψή τους έχει μεγάλη σημασία για την συμβουλευτική σχέση.

Σεξουαλικός προσανατολισμός

- Η άποψη που επικρατεί στην εποχή μας είναι ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός είναι αποτέλεσμα μιας σύνθετης διαδικασίας αλληλεπίδρασης βιολογικών, κοινωνικών και προσωπικών παραγόντων.
- Άρα, η διαδικασία με την οποία γίνεται ένας άνθρωπος ετερόφυλος ή ομοφυλόφιλος επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, τους οποίους ο/η σύμβουλος πρέπει να λάβει υπόψη.

Φυσικά χαρακτηριστικά

- Οι σημερινές κοινωνίες προωθούν ένα πρότυπο νεότητας, υγείας, τέλειου σώματος, αρτιμέλειας, και πολλών ικανοτήτων. Στην προσπάθεια να φθάσουν αυτό το πρότυπο εγκλωβίζονται συχνά πολλές γυναίκες.
- Μια επιτυχημένη συμβουλευτική προσέγγιση θα εξαρτηθεί εν μέρει από τις προσωπικές αντιλήψεις που έχουν οι σύμβουλοι για την εικόνα του σώματος αλλά κυρίως από τις συμβουλευτικές ικανότητες που διαθέτουν.

Θεραπευτικές μέθοδοι

- *1. Ανάπτυξη συνείδησης*
- *2. Ανάλυση του ρόλου του κοινωνικού φύλου*
- *3. Εκ νέου κοινωνικοποίηση*
- *4. Ενδυνάμωση*

Ανάπτυξη συνείδησης

- Στοχεύει στην αυτεπίγνωση των γυναικών μέσα από την συναισθηματική στήριξη και την ανάλυση των κοινωνικών τους ρόλων και των εμπειριών που συνδέονται με αυτούς. Επικεντρώνεται στην εξέταση των τρόπων με τους οποίους οι διάφορες μορφές καταπίεσης συμβάλλουν στην ψυχική τους οδύνη και συζητούν τρόπους επίλυσης προκειμένου να προκαλέσουν την προσωπική αλλά και την κοινωνική τους αλλαγή.

Ανάλυση του ρόλου του κοινωνικού φύλου

- Αναγνώριση των μηνυμάτων που έχει λάβει από το οικογενειακό, σχολικό, και κοινωνικό της περιβάλλον καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής της και την επίδραση που έχουν επάνω της. Η θεραπευτική αξία της ανάλυσης του κοινωνικού ρόλου του φύλου είναι κυρίως διαγνωστική, αφού μέσα από αυτή αξιολογείται η ψυχολογική οδύνη που βιώνει η συμβουλευόμενη και ο τρόπος με τον οποίο την αντιμετωπίζει όλα αυτά τα χρόνια.

Εκ νέου κοινωνικοποίηση

- Η επανακοινωνικοποίηση στοχεύει βασικά σε μια αναδόμηση του συστήματος πεποιθήσεων που έφερε μαζί της μέχρι τώρα η γυναίκα. Ευαισθητοποιείται σε νέους μη-παραδοσιακούς ρόλους του φύλου της και αναπτύσσει νέες τεχνικές για την αντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων.

Εκ νέου κοινωνικοποίηση

- Μερικοί από τους τρόπους με τους οποίους μπορεί κάτι τέτοιο να επιτευχθεί είναι μέσα από την γνωστική αναπλαισίωση αλλά και την εξάσκηση στη διεκδικητικότητα, τεχνικές που θα οδηγήσουν και σε αύξηση του επιπέδου αυτο-εκτίμησής της.

Ενδυνάμωση

- Δίνει έμφαση στην ενίσχυση των δυνατοτήτων και ανθεκτικότητας, που διαθέτουν οι συμβουλευόμενες, προκειμένου να αντιμετωπίσουν παρελθούσες, παρούσες και μέλλουσες τραυματικές και αγχογόνες καταστάσεις.

Ενδυνάμωση

- Μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης, της επίγνωσης του ρόλου του κοινωνικού τους φύλου, της αίσθησης προσωπικού ελέγχου και αυτο-αποτελεσματικότητας, της φροντίδας του εαυτού τους, της απόκτησης αποτελεσματικών δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων και διεκδικητικότητας, της αποτελεσματικής πρόσβασης σε διευκολυντικούς κοινωνικούς, οικονομικούς και κοινοτικούς πόρους, της ευελιξίας στην συμπεριφορά που προβάλλει το κοινωνικό τους φύλο.

Αποτελέσματα ενδυνάμωσης

- Η ενδυνάμωση έχει βρεθεί ότι οδηγεί στην ανθεκτικότητα μέσα από την υποστήριξη γνώσεων και δεξιοτήτων που διευκολύνουν την επιτυχή αντιμετώπιση κρίσιμων καταστάσεων.
- Υπάρχουν ενδείξεις ότι η ενδυνάμωση οδηγεί και πέρα από την ανθεκτικότητα, σε θετική ανάπτυξη, μετά από την επίλυση μιας τραυματικής εμπειρίας

Άξονες συμβουλευτικής γυναικών

- Η συμβουλευτική προσέγγιση των γυναικών εστιάζεται σε τρεις κύριους άξονες:
- τις γνώσεις
- τις δεξιότητες
- τις στάσεις

Γνώσεις

- Χρειάζονται οι απαραίτητες γνώσεις με τις οποίες οι σύμβουλοι θα βοηθηθούν να κατανοήσουν τα γυναικεία θέματα με τα οποία ασχολούνται. Οι γνώσεις αυτές εστιάζονται σε θέματα γυναικείας ψυχολογίας, γυναικείας φυσιολογίας και του γυναικείου κινήματος γενικότερα.

Γνώσεις

- Οι σύμβουλοι θα πρέπει να μπορούν να προσεγγίζουν την γυναικεία συμπεριφορά από μια ιστορικο-πολιτική προοπτική. Θα πρέπει να λαβαίνουν υπόψη την επίδραση του χρόνου, του τόπου και των κοινωνικών συνηθειών στην ζωή της γυναίκας. Καλή γνώση της φυσιολογίας της γυναίκας και των λειτουργιών του γυναικείου σώματος.

Γνώσεις

- Οι σύμβουλοι θα πρέπει να γνωρίζουν τι υποστηρίζουν οι θεωρίες της προσωπικότητας για την γυναίκα, έτσι ώστε να προσεγγίζουν και να διερευνούν με διαφορετικούς τρόπους την γυναικεία προσωπικότητα.

Δεξιότητες

- Οι δεξιότητες ορίζουν την ικανότητα μας να προκαλέσουμε ένα επιθυμητό αποτέλεσμα. Στη συμβουλευτική αυτό μεταφράζεται στην ικανότητα να επηρεάσουμε τη συμπεριφορά ή τις στάσεις του συμβουλευόμενου ατόμου προς την επιθυμητή κατεύθυνση.

Στάσεις

- Αρκετοί σύμβουλοι που ασχολούνται με γυναίκες, επιτρέπουν στις προκαταλήψεις τους για το γυναικείο φύλο να επηρεάζουν την θεραπευτική τους προσέγγιση, έτσι ώστε να λειτουργούν με δύο μέτρα και δύο σταθμά. Τέτοιου είδους προκαταλήψεις ωθούν τις γυναίκες όλο και περισσότερο σε παραδοσιακούς ρόλους με τους επακόλουθους ανεπιτυχείς τρόπους σκέψεις και τα παράλογα συχνά συναισθήματα που τους συνοδεύουν.

Η Συμβουλευτική Διαδικασία

- Θα πρέπει να στοχεύει στην αλλαγή, την ισότητα, την ενδυνάμωση, την ισορροπία ανάμεσα στην ανεξαρτησία και την αλληλεξάρτηση, και την εκτίμηση της διαφορετικότητας.
- Θα πρέπει να στοχεύει στην αλλαγή του περιβάλλοντος παρά στην προσαρμογή σε αυτό, στην ανάπτυξη ισότιμων παρά ιεραρχικών σχέσεων με τους άλλους.

Τι δείχνουν οι έρευνες

- Οι σύμβουλοι συχνά διαφέρουν ως προς την χρήση των δεξιοτήτων όταν έχουν να κάνουν με άνδρες ή με γυναίκες. Κάποιες έρευνες βρήκαν ότι οι άπειροι σύμβουλοι είναι περισσότερο μη-κατευθυντικοί με τις γυναίκες από ότι με τους άνδρες.

Τι δείχνουν οι έρευνες

- Επίσης, σύμβουλοι με συμβουλευόμενα άτομα του ίδιου φύλου χρησιμοποιούν περισσότερες αντανάκλασεις, λιγότερες αντιμετωπίσεις κατά πρόσωπο και είναι πιο γνήσιοι, με περισσότερες αυτο-αποκαλύψεις. Επίσης, απευθύνουν περισσότερες ερωτήσεις στις γυναίκες συμβουλευόμενες (Hill, 1975).

Τι δείχνουν οι έρευνες

- Μήπως οι γυναίκες παρουσιάζουν διαφορετικά τον εαυτό τους από τους άνδρες στη συμβουλευτική σχέση ή μήπως προβάλλουν άλλα προβλήματα, με αποτέλεσμα να εκμαιεύουν διαφορετικές δεξιότητες από τους συμβούλους; Ένα σταθερό εύρημα των ερευνών είναι ότι η παρουσία της γυναίκας στην συμβουλευτική δυάδα παράγει περισσότερη συζήτηση γύρω από τα συναισθήματα.

Κατάρτιση

1. Να διαθέτουν γνώσεις γύρω από τις γυναίκες, ιδιαίτερα όσον αφορά σε θέματα βιολογικά, ψυχολογικά και κοινωνικά και τα οποία έχουν μια σημαντική επίδραση στη συμπεριφορά τους
2. Να γνωρίζουν ότι οι υποθέσεις και τα διδάγματα των θεωριών που σχετίζονται με την εφαρμογή της ψυχοθεραπείας ή της συμβουλευτικής μπορεί να εφαρμόζονται με διαφορετικούς τρόπους σε άνδρες και σε γυναίκες.

Κατάρτιση

3. Και μετά την επίσημη κατάρτισή τους, θα πρέπει να συνεχίζουν να ανιχνεύουν και να μαθαίνουν για θέματα που σχετίζονται με τις γυναίκες, καθόλη τη διάρκεια της ενεργού επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας.
4. Να αναγνωρίζουν και να έχουν επίγνωση όλων των τύπων καταπίεσης και των τρόπων με τους οποίους αλληλεπιδρούν με τον σεξισμό.

Κατάρτιση

5. Να αναγνωρίζουν και να έχουν επίγνωση της επίδρασης των λεκτικών και των μη-λεκτικών μεταβλητών που υπεισέρχονται στη συμβουλευτική διαδικασία (ιδιαίτερα σε σχέση με την άσκηση δύναμης ή εξουσίας στις σχέσεις) και πως αυτές επηρεάζουν τις γυναίκες στην συμβουλευτική και την ψυχοθεραπεία, έτσι ώστε να μη καταλήγουν σε αντίθετο αποτέλεσμα κατά τις αλληλεπιδράσεις τους με τις συμβουλευόμενες.

Κατάρτιση

6. Να διαθέτουν την ικανότητα να χρησιμοποιούν δεξιότητες που να είναι ιδιαίτερα διευκολυντικές για τις γυναίκες.
7. Να μη προκαθορίζουν ή να μη σκέπτονται εκ των προτέρων ενδεχόμενους περιορισμούς που μπορεί να ενυπάρχουν στην κατεύθυνση των πιθανών αλλαγών ή στόχων που θα επιτευχθούν ως αποτέλεσμα της συμβουλευτικής ή της ψυχοθεραπείας των γυναικών.

Κατάρτιση

8. Να είναι ευαίσθητοι σε περιστάσεις όπου είναι προτιμότερο για μια γυναίκα να δει και να μιλήσει με γυναίκα ή άνδρα σύμβουλο.
9. Να χρησιμοποιούν μη-σεξιστική γλώσσα στην συμβουλευτική.
10. Δεν θα πρέπει να εμπλέκονται σε σεξουαλική δραστηριότητα με τις γυναίκες συμβουλευόμενες τους σε καμία περίπτωση.

Κατάρτιση

11. Να έχουν επίγνωση και να επιθεωρούν συνεχώς τις αξίες και τις προκαταλήψεις τους καθώς και τις επιπτώσεις των αξιών τους στις γυναίκες συμβουλευόμενες που βλέπουν. Θα πρέπει να κατανοούν τις επιδράσεις της κοινωνικοποίησης, ως προς τους ρόλους των δύο φύλων, στην δική τους ανάπτυξη και τρόπο λειτουργίας και τις επακόλουθες αξίες και στάσεις που έχουν για τον εαυτό τους και για τους άλλους. Θα πρέπει να αναγνωρίζουν ότι οι συμπεριφορές και οι ρόλοι δεν χρειάζεται να συνοδεύονται από προκαταλήψεις.

Κατάρτιση

12. Να έχουν επίγνωση της επίδρασης που μπορεί να έχει ο προσωπικός τρόπος λειτουργίας στην αποτελεσματικότητά τους στην συμβουλευτική προσέγγιση των γυναικών. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να ελέγχουν, μέσα από την εποπτεία τους, τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν στην συμβουλευτική σχέση.
13. Να υποστηρίζουν την εξάλειψη της προκατάληψης σε σχέση με το φύλο.

Επίλογος

- Ο φεμινισμός είναι ένας “ρευστός, συνεχώς μεταβαλλόμενος και εξελισσόμενος τρόπος θεώρησης της ύπαρξης μας στον κόσμο.
- Στοχεύει στην σύνθεση του προσωπικού με το πολιτικό, της λογικής με την διαίσθηση, του υποκειμενικού με το αντικειμενικό, του ανδρικού με το θηλυκό. Οι πολώσεις δεν είναι πλέον αντίθετες γιατί δεν αντιμετωπίζονται ως αντίθετες, αλλά ως μέρη ενός όλου.
- Οι φεμινιστικές αρχές συνεργάζονται παρά ανταγωνίζονται, είναι κοινές παρά ατομικές”